

Skarðsheiði

EFTIR
SNÆVARR GUÐMUNDSSON
OG
KRISTIN RÚNARSSON

Vafalaust er Skarðsheiði einna tíðast gengin af þeim fjöllum á SV-horni landsins, sem rísa yfir 1.000 m hæð. Eru ýmsar ástæður þar að baki. Skarðsheiðin er hvorttveggja rismikil og fögur, af henni er geysilega víðsýnt og ekki spillir það fyrir að aðkoma er í flestum tilfellum þægileg og fremur stutt að fjallsrótum. Síðast en ekki síst er sú staðreynd að möguleikarnir til ástundunar fjallamennsku í formi göngu, klifurs eða skíðaiðkunar eru afar miklir.

Leiðir í Skarðsheiði eru flestar langar samanborið við nágrennafjöll og því eru leiðarlýsingar oft á tíðum nákvæmari, þar eð leiðarval er mikilvægur þáttur í fjallgöngunni. Skarðsheiði er stórbrotið svæði og fagurt og ekki skemmir það fyrir að hún á sinn þátt í fjallamennsku á Íslandi og þróun hennar. Það er því viðeigandi á tíu ára afmæli ÍSALP að hún sé tekin fyrir og ritaður um hana leiðarvísir. Áður hefur hluta leiðanna verið lýst í tölublöðum ÍSALP nr. 14 og 15, en mikið vatn hefur runnið til sjávar síðan og yfir 25 leiðir bæst við. Lýsingar af Skarðsheiði finnast víða, m.a. í árbókum F.Í. frá árunum 1950 og 1954. Algengustu kort af svæðinu, útgefin af Landmælingum Íslands eru fjórðungskort nr. 2, kvarði 1:250 000, og Atlasblöð nr. 26 (Borgarfjörður) og nr. 36 (Botnsheiði), í mælikvarða 1:100 000.

INNGANGUR

Segja má að Skarðsheiði skiptist í tvo hluta. Annars vegar í fjallshrygg eða hábrún, víða yfir 1000 m háa, og svo hrjóstuga háheiði hins vegar. Austur-Skarðsheiði markast af Leirárdal að vestanverðu og Geldingardraga að austan. Vesturheiðin svokallaða er allmiklu lægri og liggur vestan Leirárdals og norðan Ölvers að Hafnarfjalli. En það mun vera eystri hlutinn sem að öllu jöfnu er í daglegu tali nefndur Skarðsheiði.

Upp af Leirárdal hefur hábrúnn sig upp og gengur hlykkjótt og stórskorin til austurs og síðar norðausturs. Suðurhlíðar brúnarinnar mynda dali á milli múla og kamba, en til norðurs falla hlíðar niður, víðast hvar sem brött hamraþil með hjarnskafli í giljum og hvilftum. Brúnn sjálf einkennist af hyrnum, skörðum og rindum, oft á tíðum hvöss og hömrum krýnd.

Skarðshyrna (923 m) er vestasti tindurinn á hábrúnninni. Norður af henni rís hæsti tindur Skarðsheidar, Heiðarhorn 1053 m. Frá Heiðarhorni gengur hábrúnnin til austurs og koma rindarnir hver á eftir öðrum. Tungukambur, eða Skarðskambur öðru nafni, er næstur, 1039 m á hæð, og austur af honum

næst hæsti tindur Skarðsheiðar, Þverfjallskambur, 1041 m. Gengur hann þvert á brúnina, norður yfir og endar á einni athyglisverðustu hyrnu heiðarinnar, Skessuhorni 967 m. Austan Þverfjallskambur tekur Miðfjallskambur við 1011 m hár, og því næst Eyrarkambur (967 m), er þá tekið að halla niður að Draga. Sveigir hábrúnnin til norðausturs að Drageyraröxl, neðan Mórauðahnúks 768 m. Eru þá upptaldir helstu tindar sem á hábrúninni eru, en fullyrða má að allar meginleiðir beggja vegna hennar, endi á þeim.

Skarðsheiði og Hafnarfjall eru leifar gamallar megineldstöðvar og er allt berg þar eldra en 3 milljón ára. Skarðsheiðin er hlaðin að mestu af láréttum og reglulegum basalhraunlögum, en Hafnarfjall er ekki líkt því eins reglulegt. Þar er talsvert um líparít, enda mun miðja eldstöðvarinnar hafa verið í grennd við það. Líparít er einnig að finna norðaustan við Skessuhorn.

Jöklar ísaldar mótuðu það landslag sem við sjáum í Skarðsheiðinni. Lágu skriðjöklar í dölunum í sunnanverðri Skarðsheiði og sameinuðust þeir stórum skriðjökli er skreidd fram Svínadal. Að norðanverðu ber jökulrofinu hvað sterkast vitni hyrnan Skessuhorn, sem jafnframt er eitt besta dæmi hérlandis um svokölluð horn. Horn myndast þar sem hvilftarjökla rjúfa í sundur fjallshryggi, svo eftir standa aðeins strýtur. Heiðarhorn og Skarðshorn urðu fyrir sama áhrifavaldinum en þar sem rofið varð ekki eins mikið, náðu fjallshryggirnir út frá þeim að halda velli.

Vegna hæðar leysir vetrarsnjó seint úr Skarðsheiði. Fannir í giljum og hvilftum vilja því oft verða lengi fram eftir sumri. Við efstu brúnir, sem og í norðurhlíðum, þar sem sólar nýtur ekki, leysir skafana jafnvel ekki svo þeir ná að skerast í gegn um hamrabrúnirnar. Í hvilftum ofarlega við háeggina, að norðanverðu, sjást merki greinilegrar jökulmyndunar og er hún vel áberandi yfir sumartímann. Virðist því sem um einhverjar fyrningar sé að ræða. Víðar eru eilífðarskaflar í Skarðsheiði eða ummerki íss og hjarns, litlir urðargarðar og katlar, væntanlega myndaðir af hvilftarjökklum litlu ísaldar frá 1600-1800.

Yfir haustmánuðina, þegar fjöll færast í vetrarþúning og er vetur konungur gengur í garð, verða veður oft válynd í Skarðsheiði. Kyngir þá oft niður miklu magni af snjó, sem vindar sjá um að safna í lænur og hvilftar. Vill því verða varasamt að ferðast þar um vegna snjóflóðahættu. Vegna nálægðar sinnar við sjó, verða hamrabelti og eggjar fljótlega ísaðar, sérstaklega er ofar dregur.

Það er mjög algengt að skýjakúfur leggist á Skarðsheiði og er sagt að hann sé fyrirboði versnandi veðurs SV-lands. Að því frátöldu má þó til marks taka, að þá og þegar hvesi á fjallinu. Kúfur er

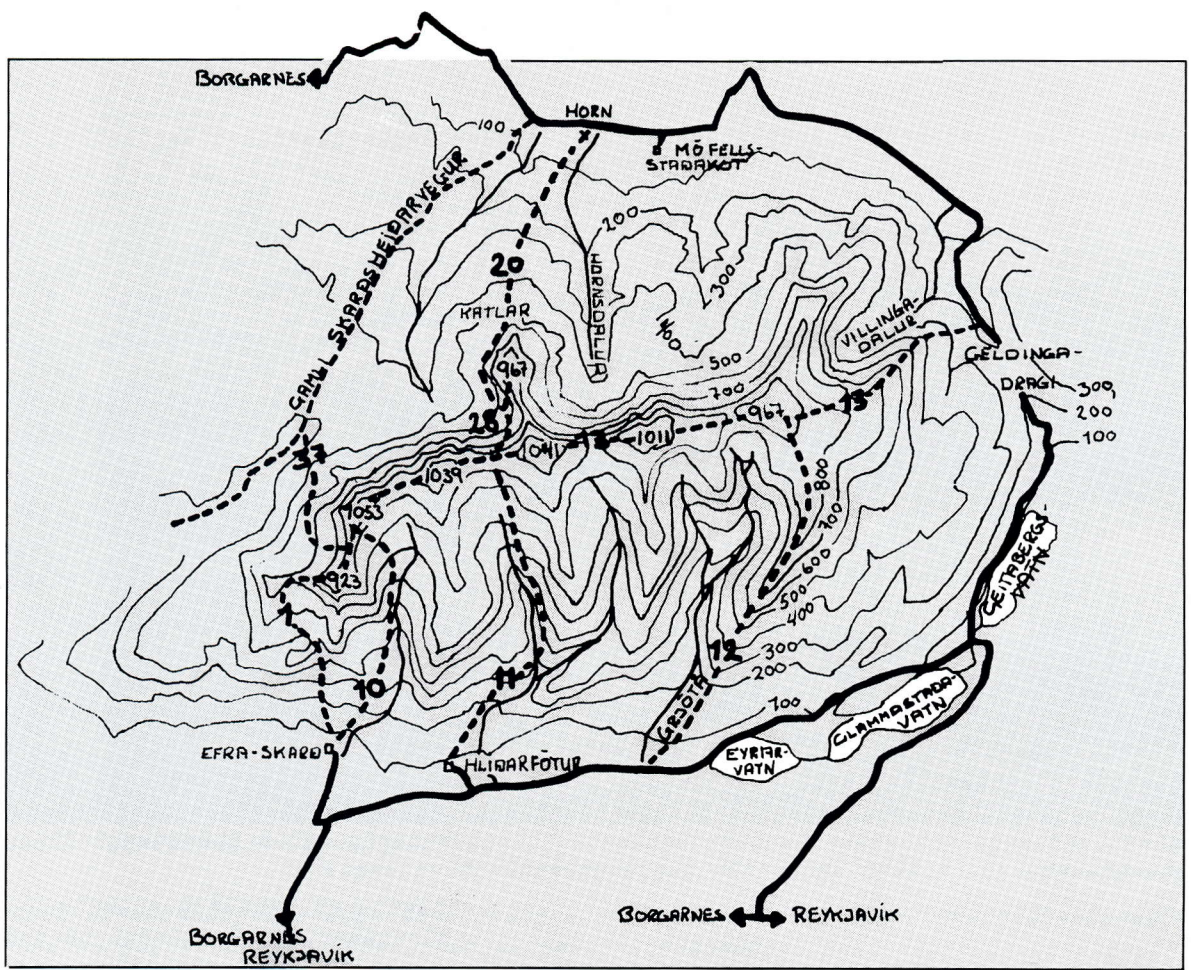
Flekaflöt í norðurhlíðum Skarðsheiðar. Ljós. K.R.

algengur í norðanátt, en fylgir þó einnig öðrum vindáttum. Að vetrarlagi er ráðlagt að fylgjast með veðri í nokkra daga á undan áætlaðri göngu til að fá sem besta mynd af aðstæðum, m.a. með tilliti til snjóflóðahættu.

Eðli leiða og umhverfi

Skarðsheiðarsvæðið er áhrifamikil göngu- og klifurland, jafnt að sumri sem vetri. Gönguleiðir eru að miklum hluta til í sunnanverðri Skarðsheiðinni, enda gefur landslag þar tilefni til gönguferða. Misjafnt er hvaða árstíma menn kjósa sér til uppgöngu, en mæla má með seinni hluta vetrar eða árla vors. Er þá sól tekin að hækka á lofti, göngufæri að jafnaði gott og snjór léttur og traustur yfirferðar. Má einnig minna á að þá skapar landslag skörp skil og birtuskilyrði til ljósmyndunar því mjög góð. En á þessum árstíma er þó oft ísing við efstu brúnir og harðfenni í brekkum. Er því vissara að hafa brodda og ísaxir meðferðis.

Klifurlandið er að mestu leyti í norðurhlíðunum og er óhætt að mæla með ísklifurleiðunum. Eru ís- og snjóleiðir mun vinsælli en klettaleiðir, enda berg víða laust.

Yfirlitskort af Skarðsheimarsvæðinu. Gönguleiðir merktar inn á. Teikn. S.G.

Snjóleiðir liggja að jafnaði upp hin augljósari gil og skorninga sem mörg hver eru fær uppgöngu allan ársins hring. Að vetrarlagi geta þessar leiðir þó verið mjög varasamar vegna snjóflóðahættu, því óviða er hún meiri en einmitt í giljum og skorningum þar sem snjór safnast fyrir. Síðla vors og að sumarlagi er hins vegar óhætt að mæla með þessum leiðum. Þá er snjór öruggur og þægilegur yfirferðar, auk þess sem snjóskafar í hlíðunum skerpa skilin í landslaginu og auka því enn á dýpt og feegurð þess.

Ísklifurleiðirnar einkennast af bröttum íshöftum með syllum á milli. Aðstæður eru yfirleitt góðar á tímabilinu febrúar til maí, en á þeim tíma er ísinn bestur til klifurs.

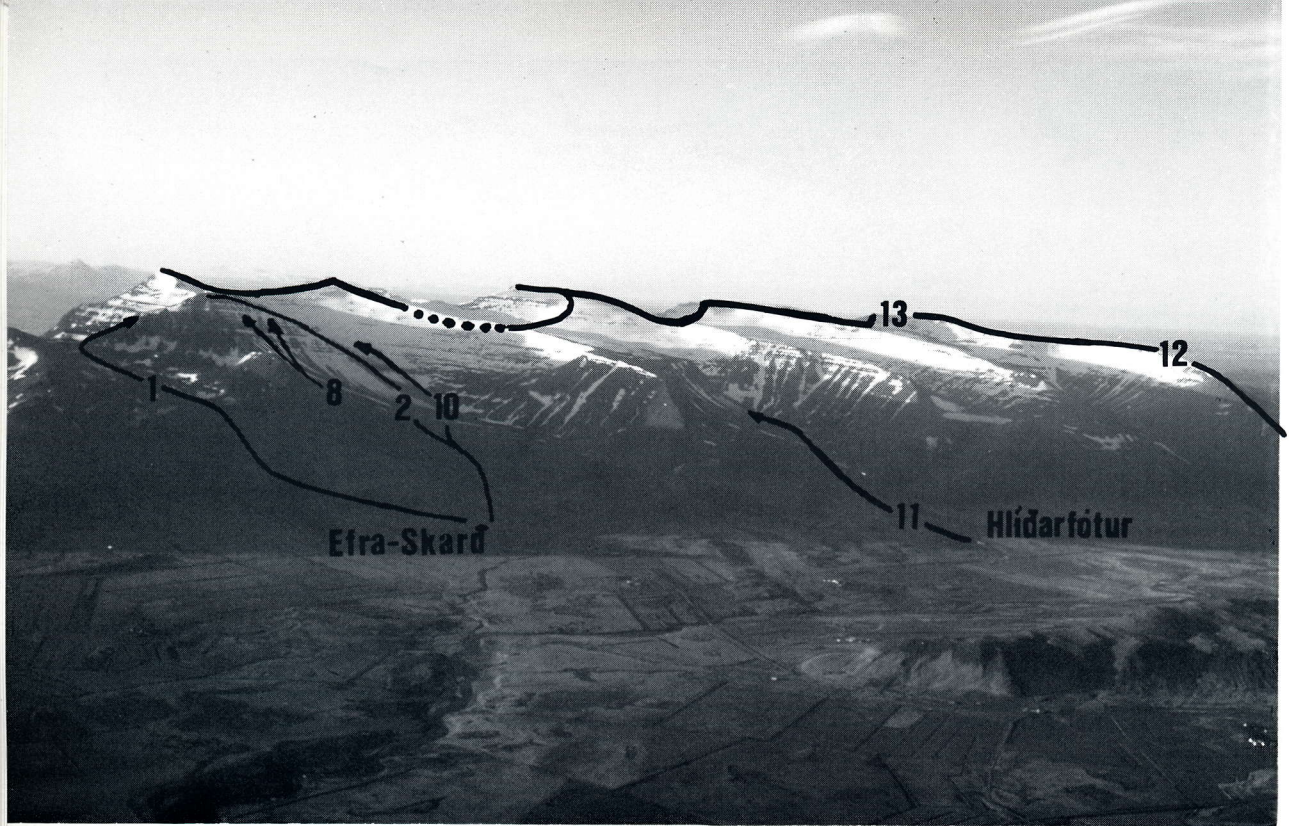
En hreinar klettaleiðir eru ekki margar í Skarðsheiminni, enda berg fremur laust eins og áður er getið. Grjóthrunshætta er því fyrir hendi og í vissum tilfellum þarf mjög heppilegt veður. Samt sem áður eru þær vel klifursins virði. Ákjósanlegasti tími til klettaklifurs er seinni hluti sumars, haust og stundum þarf frostveður í einstaka leiðir.

Notkun leiðarvísisins

Eins og vænta má, er leiðarvísirinn byggður upp á sama hátt og fyrri leiðarvísar, þ.e. um Esju og Stardal. En vegna þess að klifurleiðirnar í Skarðsheimi eru oft fjölspanna (e. multi-pitch) og alvarlegar á stundum, eru lýsingar nákvæmari þar sem við á. Sömu grádukerfi eru þó notuð til að hafa samræmi, það er skoska kerfið (1-6) fyrir ís- og snjóleiðir og UIAA staðallinn fyrir klettaklifur (I-VIII). Í Stardalsleiðarvísinum er samanburður á klettaklifurgráðunum til að fá skýrari mun á erfiðleikum. Skal bent á að uppgefnar erfiðleikagráður í Skarðsheimarleiðarvísinum eru fyllilega í samræmi við og með hliðsjón af öðrum leiðarvísimum ÍSALP. Að venju skal athuga að sumar leiðirnar eru sjaldan farnar og gráðun ber því að taka með fyrirvara. Miðað er við góðar aðstæður þegar leiðir eru gráðaðar.

Skýringar

Þegar vísað er til hægri eða vinstri, er miðað við að horft sé að fjallinu. Uppgefinn tími, svo og lengd leiðar miðast við klifurleið. Aftur á móti er tíma að byrjun leiða að finna í köflum um tiltekin svæði.

Mynd 1. Suðurhlíðar Skarðsheiðar. Frá vinstri: Skarðshyrna 923 m og Heiðarhorn 1053 m, Skarðskambur 1039 m, Þverfjallskambur 1041 m, Miðfjallskambur 1011 m og þá Eyrarkambur 967 m. Ljós m. K.R.

Útbúnaður

Hjálmar eru nauðsynlegir fyrir bæði kletta- og ísklifur. Almennur ísklifurútbúnaður telst vera ísaxapar, broddar og hjálmur. Fyrir flestar ísklifurleiðir nægir að hafa 45 m langa línu, 4-6 ísskrúfur, lykkjur, 2-3 bergfleyga og 2-3 hnetur. Í kletta eru 4-5 fleygar, 1 sett af hnetum og lykkjur nægilegt, auk línu. Þó skal haft í huga að einn besti ferðafélaginn er reynslan sjálf.

Nýnefni

Í leiðarvísinum eru nokkur nöfn sem ekki teljast örnefni, en eru samt notuð til þæginda, því um þá staði liggja oft leiðir fjallamanna. Má þar nefna Skarðshorn, sem núorðið er mikið notað (sjá tímarit ÍSALP nr. 28) og nafnið Katlaklauf, fyrir skarðið sunnan Skessuhorns. Það nafn verður að teljast á ábyrgð höfundar. Samkvæmt áreiðanlegum heimildum er ekki til nafn á því skarði, því er það notað í leiðarvísi þessum.

BRÚNIRNAR OG SKARÐSHEIÐI AÐ SUNNAN

Kambar, múlar og dalir einkenna suðurhlíðar Skarðsheiðar. Kambarnir ganga allir með sömu

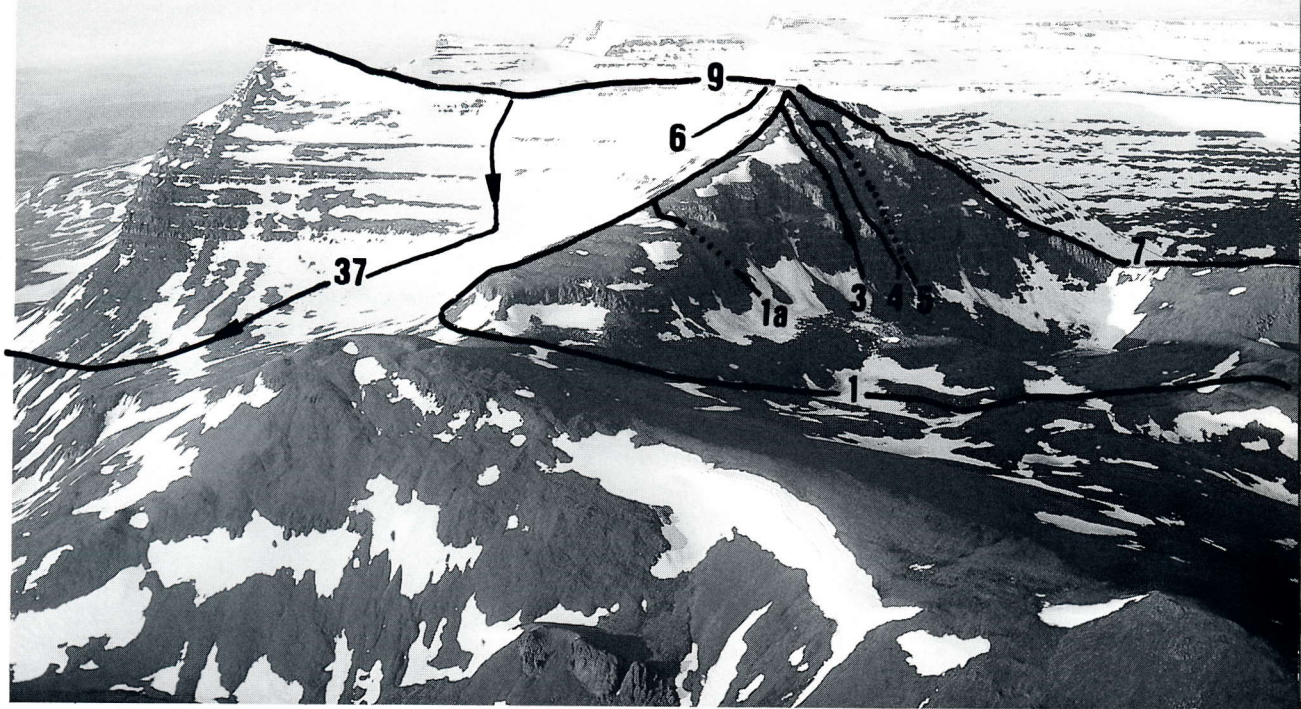
stefnu upp á hábrúnina og mynda hyrnur og rindar hátoppa þeirra. Að sunnanverðu eru þeir allir auðgengnir og má raunar segja að hvergi séu hlíðar dalanna eða brúnir kambanna það brattar, að gönguferðir séu einhverjum vandkvæðum bundnar. Skarðshyrna er þó frátalin, því SV- og S-hlíðar hennar eru brattari en gengur og gerist í suðurhlíðunum.

Suðurhlíðarnar og hábrúnir Skarðsheiðar eru kjörið gönguland og víðsýnt mjög af þeim. Tilvalið er að tengja saman fleiri en einn tind með göngu eftir hábrúnunum og fá þannig meira út úr fjallgöngunni.

Í þessum leiðarvísi verður aðeins helstu gönguleiðum lýst. Hins vegar má tilfæra leiðarval á ýmsan máta og er lesanda látið eftir að skapa sín afbrigði af gönguleiðum eftir aðstæðum og smekk.

SKARÐSHYRNA 923 M OG HEIÐARHORN 1053 M.

Vestustu tindarnir á hábrúninni, Skarðshyrna 923 m og Heiðarhorn 1053 m hafa vissulega sérstöðu í Skarðsheiði sunnanverðri. Hvorar um sig eru þær svipmiklar og má kalla þær andlit suðurhlíðarinnar, því skarpari landslagsdrættir finnast þar ekki. Heiðarhorn er einnig hæsti tindur Skarðsheiðar svo engan skyldi undra að þessar tvær hyrnur seu vinsælastar uppgöngu.

Mynd 2. Skarðshyrna og Heiðarhorn. Ljós. S.G.

Skarðshyrna eða Skessuhorn, eins og hún er einnig nefnd, gengur suður úr Heiðarhorni, sem öxl fremur en sjálfstæður tindur. Er því tilvalið að fara á báða tindana í sömu göngu. Gönguleiðirnar eru líka flestar áhugaverðar. Þær eru auðrataðar, hóflega léttar og bjóða upp á fallett útsýni. Algengasta gönguleiðin á Heiðarhorn er upp Skarðsdal, en sú leið er einnig öruggasta leiðin til niðurfjarðar.

Klifurleiðir eru í suður- og suðvesturhlíðum Skarðshyrnu. Þær eru hæfilega erfiðar, bæði ís- og klettaklifurleiðir. Það er nokkuð athyglisvert að í hlíðum Skarðshyrnu eru elstu þekktu klifurleiðir sem finnast í Skarðsheiði, eldri en t.d. í Esju og þótt víðar væri leitað.

Suðvestur- og suðurhlíðar Skarðshyrnu gefa meiri möguleika á góðum ís- og snjóleiðum heldur en klettaleiðum, því bergið er alllaust og hættulegt yfirferðar. Besti tími til ísklifurs er í janúar til apríl, en vegna þess að snjó tekur fyrr upp í suður- en í norðurhlíðunum, er ísklifurtímabilið ekki eins langt. Til klettaklifurs er haustið besti tíminn, þegar kalt er í veðri. Er bergið þá mun þurrara.

Norðurhlíðum Heiðarhorns er lýst í kaflanum um norðurhlíðar Skarðsheiðar.

Aðkoma að öllum leiðum er um Efraskarðsafleggjara að samnefndum bæ í Svínadal. Ganga að klifursvæðum tekur 1 klst. Til niðurfjarðar eru leiðir nr. 2 og 10 bestar.

1. Með Skessubrunnum um Vesturhrygg – gönguleið.

Vegalengd: 4 km – um 800 m lóðrétt hækkun – 2-4 klst.

Falleg gönguleið með miklu útsýni. Frá Efraskarði er gengið vestur með og undir Skessusæti, upp urðarhvilftina undir hamraþili Skarðshyrnunnar. Þar er landslag fallett, miklar urðir og djúp, en smá vötn, er heita Skessubrunnar. Haldið er vestur yfir hvilftina, út fyrir meginhamraþilið og í skarðið milli hæðarpunkts 742 og vesturhryggs Skarðshyrnu. Hægt er að stytta gönguleiðina með því að fara upp gilskorn-ing vestarlega í hamraþilinu. Verður leiðin þá öllu brattari á kafla. Læna þessi telst við vetraraðstæður ná 1. gráðu að erfiðleikum, en bæta má því við að skíðað hefur verið niður hana. (Sjá mynd nr. 2. Afbrigði 1A).

2. Úr Skarðsdal um austurbrúnir – gönguleið.

Vegalengd: 4 km – um 800 m lóðrétt hækkun – 2-3 klst.

Þessi leið er nátengd leið nr. 10, en áhugaverð er ganga á fyrst á Skarðshyrnu. Þegar komið er inn fyrir mynni Skarðsdals er stefna tekin á austurbrún Skarðshyrnu. Leiðin er bröttust neðst, en auðvelt er að sneiða hjá öllum erfiðleikum. Auðrötuð leið.

3. V-Miðgil – snjór/ís.

Gráða: 2/3 – 200 m – 2-3 klst.

Fyrst farin: Jón Geirsson og Snævarr Guðmundsson, 3. jan. 1982. Mjög falleg klifurleið upp vestara gilið af tveim sem ganga upp á tind Skarðshyrnu. Auðrötuð. Brött höft í neðri hluta leiðarinnar.

4. Giljagaur – berg.

Gráða III, hreyfingar af IV. – 200 m – 2 klst.

FF: Jón Geirsson og Snævarr Guðmundsson, 25. sept. 1982. Hóflaga erfið klifurleið. Tvær fyrstu spennir eru erfiðastar með hreyfingum af 4. gráðu í þeirri efri. Leiðin byrjar hægri megin á rifinu, í mynni A-Miðgils. 3-4 spennir með léttara brólti í efri hluta. Þokkalegar megintryggingar.

5. A-Miðgil – snjór/ís.

Gráða 2 – 200 m – 1-2 klst.

FF: Ari Trausti Guðmundsson og Peter Wiedthaler, apríl 1975. Falleg auðrötuð leið, aðallega snjóleið með nokkrum léttum íshöftum.

6. Vesturlæna – snjór.

Gráða 1 – 150 m – 1-1 1/2 klst.

FF: Ari Trausti Guðmundsson og Olgeir Sigmarsson, maí 1979. Snjólæna norðan við leið nr. 1 sem liggur upp á Skarðshyrnu.

7. Um Skessusæti og Miðhrygg.

Gráða I/II – 400 m – 1-3 klst.

FF: Ari Trausti Guðmundsson, 1969. Fjölbreytt og skemmtileg leið. Frá Efraskarði er stefnt á Skessusæti (702 m), sem er lítill tindur undir Miðhrygg og er öllu léttara að koma austan að honum en vestan. Haldið er upp og yfir tindinn og að miðhrygg Skarðshyrnu. Upp hrygginn eru afbrigði að vali fjallamansins. Þó er oftast farið austan við hrygginn.

8. Leiðir í SA-hlíðum. – snjór.

Gráða 1 – 100-200 m – 1/2-1 1/2 klst.

Fjölmargar snjólænur liggja upp SA-hlíðar Skarðshyrnu, allar þó af svipuðum erfiðleikum. Þessi afbrigði eru velþekkt. (Sjá mynd 1)

9. Af Skarðshyrnu á Heiðarhorn – gönguleið.

Vegalengd: 1,5 km – Lóðrétt hækkun: 130 m – ca. 1/2 klst.

Skarðshyrna er í raun öxl út frá Heiðarhorni og er mjög algengt að gengið sé á báða tindana í sömu ferð. Auðratað. (Sjá mynd 2)

10. Úr Skarðsdal – gönguleið.

Vegalengd: 5 km – 950 m lóðrétt hækkun – 2-4 klst.

Auðrötuð leið og tíðgengin. Fær allan álskus hring. Frá Efraskarði er gengið vestan við Skarðsá upp í Skarðsdal. Liggur leiðin þá austan við og undir Skarðshyrnu, uns útsýni opnast til Heiðarhorns. Er þá stefna tekin á það, upp vestanverðan Skarðsdalinn eða að farin er leið nr. 2 áleiðis á Skarðshyrnu.

KAMBARNIR AUSTUR AF OG HÁBRÚNIN.

Austan Skarðshyrnu og Heiðarhorns eru kambur og múlar sem sjaldan eru gengnir. Þó eru nokkrar langar gönguleiðir á þessum slóðum. Í leiðarvísunum er þó aðeins þremur leiðum lýst, þar af gönguleiðinni um hábrúnir Skarðsheiðar. Benda má á að þetta svæði er kjörið til fjallaskíðaferða.

Aðkoma að leiðum nr. 11 og 12 er um Svínadalsveg. En að leið nr. 13, um hábrúnir Skarðsheiðar, um Dragháls.

11. Súlárdalsleið – gönguleið.

Vegalengd 6 km – um 800 m lóðrétt hækkun – 3-4 klst.

Lagt er af stað frá Hlíðarfóti og stefnt á mynni Súlárdals. Upp dalinn er gengið og upp í skarðið milli Skarðskamb og Þverfjallskamb. Skarðið er í um 900 m hæð. Þaðan er tilvalið að ganga á kambana eða jafnvel halda norður yfir og út á Skessuhorn. Ef það er gert er leið nr. 28, Þverfjallskambsleið af Skessuhorni, fylgt.

12. Eyrarkambsleið – gönguleið.

Vegalengd 9-10 km – um 900 m lóðrétt hækkun – 4-6 klst.

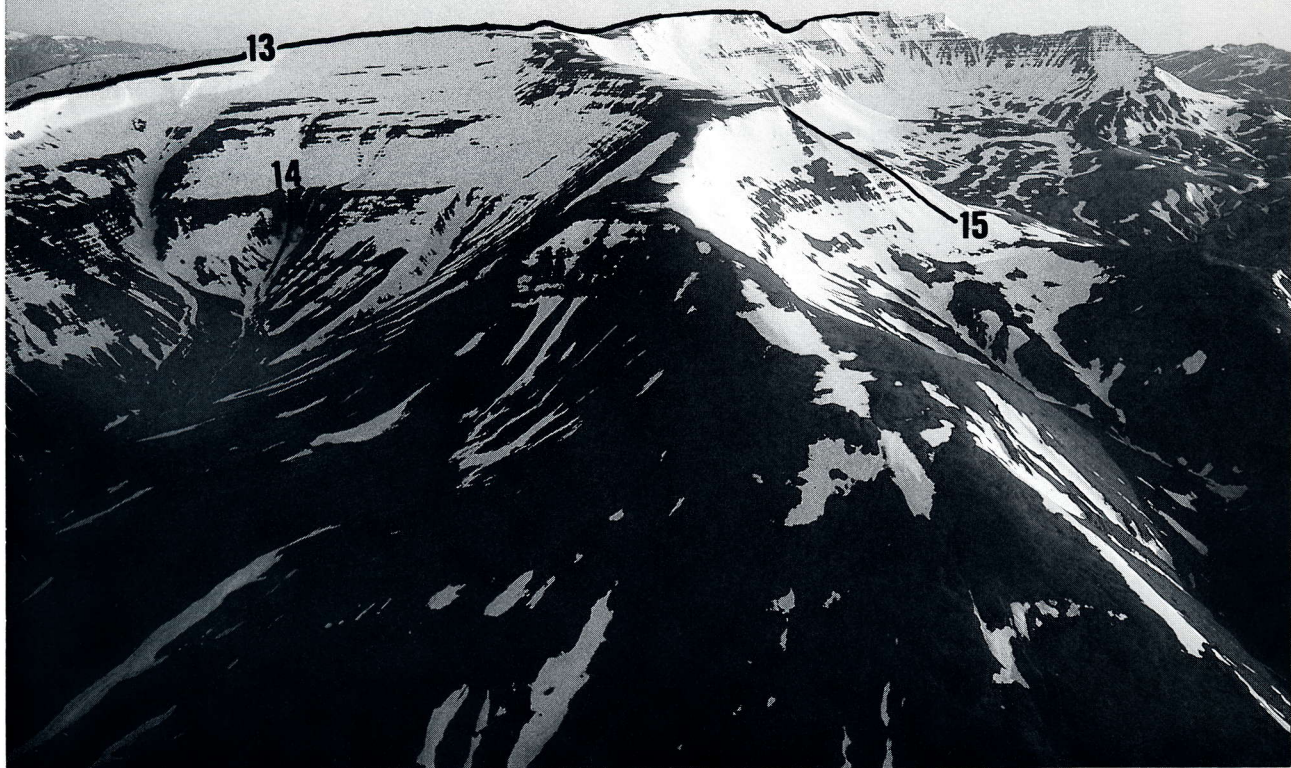
Frá Grjótárbrú er gengið um Eyrarskóg og stefnt á Eyrarkamb. Kambinum er fylgt alla leið uns hábrúninni er náð í 967 m hæð. Þaðan má fylgja brúninni yfir á Miðfjallskamb 1011 m. Er þá leið nr. 13 fylgt. Bent skal á að varasamt getur verið að fara niður af Miðfjallskambi eftir öðrum leiðum en þeirri, sem hér hefur verið lýst.

13. Um Hábrúnir Skarðsheiðar – gönguleið.

Vegalengd: 13 km – 6-9 klst.

Lengsta og fallegasta gönguleiðin í Skarðsheiði er tvímælalaust um hábrúnirnar. Fjölbreytt leið með miklu útsýni þar sem gengið er á fjóra tinda, sem rísa yfir 1000 m auk annarra. Tilvalin fjallaskíðaleið.

Frá Geldingardraga er gengin Hestadalsöxl, austan Villingadals á Eyrarkamb 967 m (1 1/2-2 klst). Er brúninni eftir það fylgt, ýmist upp á við eða niður. Næsti áfangi, á Miðfjallskamb 1011 m, tekur um 1-1 1/2 klst. Haldið er niður og vestur í skarðið á milli kambanna tveggja sunnarlega í hábrúninni og er

Mynd 3. Norðurhlíðar Skarðsheiðar. Villingadalur og hábrúnin. Ljós. S.G.

nokkuð varasamt á niðurleiðinni. Á Miðfjallskamb er aftur á móti um aflíðandi brekkur að fara.

Af Miðfjallskambi má ætla um 1 klst. gang á Þverfjallskamb og þaðan annað eins á Skarðskamb. Þá er eftir um 40 mín. gangur á hæsta tind Skarðsheiðar, Heiðarhorn 1053 m.

NORÐURHLÍÐAR SKARÐSHEIÐAR

Þjóðsagan segir skessu eina illvíga hafa búið í Skarðsheiði. Hún átti það til að sitja fyrir og ráðast á ferðamenn þá er fóru Skarðsheiði. Lét svo mikið af henni að ferðir lögðust að lokum niður að mestu, uns bóndi einn í Skorradal náði að ráða niðurlögum hennar eftir harða viðureign.

Þegar norður fyrir Skarðsheiði er komið, tekur við annað landslag, mun tröllslegra og mikilfenglegra en að sunnanverðu. Fjallshlíðarnar verða rismiklar og brattar, sérstaklega er vestar dregur. Hamrabil og hjarnskaflar í skuggsælum hlíðum eru einkennandi og drættir skarpir í hábrúninni. Mikið ber á Skessuhorni sem skagar norður úr meginfjallinu og eru fjallseggjar beggja vegna þess stórskornar. Austan Skessuhorns rísa Þverfjallskambur nær og Miðfjallskambur fjær, ofan Hornsdals. Vestan Skessuhorns er Álfsteinsdalur og rís þar Skarðshorn ofan hans.

Skarðshorn er einn þriggja mest áberandi norðurveggja Skarðsheiðar. Hinir eru á Skessuhorni og Heiðarhorni.

Í dag er svæðið á milli Skessuhorns og Heiðarhorns að norðanverðu orðið fjölfarið og liggja leiðir fjallamanna þar víða um. En sökum þess að fjallshlíðarnar eru örnefnalaus svæði, hafa ábyrgðarmenn leiðarvísisins gefið heiti á ákveðnum stöðum, lesendum til hægðarauka. Þetta á eingöngu við um fjallshlíðar í norðanverðri Skarðsheiði.

Ferðir í norðurhlíðum Skarðsheiðar eru algengastar að vetrarlagi enda eru ís- og snjóklifurleiðir þar margar hverjar á við leiðir í Ölpunum. Á það sérstaklega við leiðir í norðurveggjunum þremur. Þar má einnig finna athyglisverðar klettaklifurleiðir þó að bergið standist þar ekki samanburð við Alpana.

Það er rétt fyrir um rúmum áratug að farið er að kanna norðurhlíðarnar. Því er það engin furða þó að skessa hafi í öndverðu búið í Skarðsheiði. Víst er þó að Skessuhorn hafi verið heimsótt fyrr á öldinni, bæði af Borgnesingum og ungmennahreyfingum. Einnig má telja það víst að Guðmundur Einarsson frá Miðdal ásamt Nicholas Clinch hafi gengið á Skessuhorn upp úr 1950, en óvíst er hvaða leið þeir fóru. Er ekki ólíklegt að þeir hafi farið NA-hrygginn. En það er fyrst við upphaf hins nýja tímabils í íslenski fjallamennsku sem haldið er í brattari

Ísklifur í norðurhlíðum Skarðsheiðar. Ofarlega í NV-vegg Skessuhorns. Ljós. K.R.

Klettklifur í norðurvegg Heiðarhorns. Leiðin Meinhornið. Ljós. K.R.

hlíðar. Þó mun Ari Trausti Guðmundsson hafa allt frá 1969 farið erfiðari leiðir í Skarðshyrnu sunnanverðri en þá tókadist. En aftur í norðurhlíðarnar.

Sem eðlilegt var lágu leiðir í byrjun upp hin augljósari gil og lænur, í og við Skessuhorn, enda er það glæsileg hyrna frá flestum sjónarhornum. En þegar tímar liðu fóru menn að beina sjónum að erfiðari markmiðum og þá fyrst og fremst að NV-vegg Skessuhorns. Trúlegast er að þar hafi alpasjónarmið ráðið mestu.

Á bernskuárum Alpklúbbsins, um og eftir 1980, sóttu framsæknir klifrarar mikið í norðurhlíðarnar í Skarðsheiði í leit að nýjum viðfangsefnum. Þar voru „stóru vandamál“ þess tíma. Norðurhlíðarnar, og þá sérstaklega NV-veggur Skessuhorns, léku stórt hlutverk í þeirri klifurþróun sem átti sér stað á þessum árum og þá jafnframt í sögu fjallamennsku á Íslandi.

Haustið 1978 var gerð fyrsta tilraunin til að klífa NV-vegg Skessuhorns. Sú ferð var þó meira sem könnunarferð heldur en alvara. Fremur slæmar aðstæður voru, svo sem snjór og bleyta og hurfu menn því frá, út á NA-hrygginn, eftir að hafa fylgt fremur ógreinilegri slóð í austurhluta veggjarins. Svo leið eitt ár.

Í október 1979 komust þeir Björn Vilhjálmsson og William Gregory næstum upp NV-vegginn en myrkur neyddi þá til næturdvalar á lítilli syllu, 40 m frá

tindinum. Daginn eftir reyndust aðstæður afar slæmar og sigu þeir því niður sömu leið, klettarifið fyrir miðjum vegg. Eftir þessa ferð og ævintýrlega frásögn þeirra í tímariti ÍSALP nr. 14, verður NV-veggur Skessuhorns þekktasta „vandamálið“ í íslenski fjallamennsku næstu 3-4 árin. Næsta tilraun á sér stað í febrúar 1980. Í það skiptið eru vetraraðstæður. Tveir félagar í ÍSALP, þeir Hermann Valsón og Jón Þór Ólafsson reyna vestan klettariðsins í veggnum en myrkur og slæm veðurskilyrði hvika þeim frá ætlunarverkinu. Þeir halda út úr veggnum til vesturs. Á einum stað munar litlu að illa fari þegar annar þeirra fellur á langri hliðrun úr veggnum.

Sama ár (1980), þann 13. september er NV-veggurinn loks klifinn í fyrsta sinn. Þar voru á ferð tveir ungir menn, þeir Jón Geirsson og Snævarr Guðmundsson. Þetta þykja nokkur tíðindi í litlu íslensku fjallasamfélagi og vakti víðar athygli. Ferð þeirra félaga fær m. a. umfjöllun á baksíðu Morgunblaðsins nokkrum dögum síðar.

Enn beinast augu manna að NV-vegg Skessuhorns þegar Helgi Benediktsson og Arnór Guðbjartsson reyna við leið upp V-grópina í mars 1981. Slæmar aðstæður í efstu 40 metrunum, háveggnum, neyða þá út á NA-hrygginn. Sama ár klífa Jón og Snævarr vegginn öðru sinni, eftir fyrri leið, Rifinu. Klifrið nú tekur 2 1/2 klst. í stað 7 klst. áður.

Mynd 4. Norðurhlíðar austan Skessuhorns. Leiðir úr Hornsdal. Frá vinstri Miðfjallskambur, Þverfjallskambur, skarðið Katlaklauf og Skessuhorn. Ljós m. S.G.

Veturinn eftir beinist athyglin víðar, meðal annars er farin smá könnunarferð í NV-vegg Heiðarhorns. En 5. maí 1982 er svo fyrsta vetrarleiðin klifin í NV-vegg Skessuhorns. Þeir Helgi og Arnór klífa sömu leið og þeir höfðu áður reynt við ári fyrr. Sama ár, 3. júlí, er Rifið svo einfarið af Snævarri Guðmunds-syni.

En ekki eru allar ferðir til fjár og í janúarmánuði 1983 verður hópur, sem er á leið niður Katlakinn eftir að hafa gengið NA-hrygg Skessuhorns, fyrir snjóflóði. Einn úr hópnum berst 20-30 metra með flóðinu og fer hálfur í kaf. Var honum bjargað af félögum sínum.

Í mars 1983 einfór Óskar Þorbergsson vesturgrópinna í NV-vegg Skessuhorns, leið þeirra Helga og Arnórs. En sama ár einfór Óskar einnig Hraundranga í Öxnadal og Skarðatind í Örafum. Þetta var í fyrsta skipti sem NV-veggurinn var einfarinn við vetraraðstæður og jafnframt fimmta uppferðin. Stuttu síðar eða 16. apríl 1983 fellur NV-veggur Heiðarhorns í hendur Jóns Geirssonar en telja má það athyglisverðasta framtak í Skarðsheiðinni enn sem komið er. Í leiðinni er m.a. erfiður 8-10 m hár ísfoss og háveggur Heiðarhornsins er 40-50 metrar. Einnig voru aðstæður afar erfiðar þennan dag.

Það sumar (1983), var NV-veggurinn klifinn í sjötta skiptið og má því segja að Rifið sé orðin sígild

leið. Sama ár, þann 13. september, nákvæmlega þremur árum eftir að NV-veggur Skessuhorns var klifinn fyrst, fellur seinasti norðurveggurinn í Skarðsheiði. Þeir Björgvin Richardsson og Snævarr Guðmundsson klífa erfiða klettaklifurleið í Skarðshorni. Slæmar aðstæður, frost og ísing setja mark sitt á þessa fyrstu uppgönguleið í Skarðshorni, en síðar eiga fleiri leiðir eftir að fylgja.

Ög í dag eru fleiri en ein leið í öllum norðurveggjunum þremur. Margar þeirra eru athyglisverðar og mun erfiðari en þær sem klifnar voru á því 3-4 ára tímabili þegar NV-veggir Skarðsheiðar fengu sínar fyrstu heimsóknir. Þar má nefna leiðir eins og Sólei, ísklifurleið í Hnitbjörgum í Skarðshorni, sem Björgvin Richardsson og Óskar Þorbergsson klifu 23. febrúar 1986. Aukin reynsla og þekking hefur fjölgað leiðum í Skarðsheiði og það er af sem áður var. Má vissulega segja að síðan hafi ekki skessur búið í Skarðsheiði.

NORÐURHLÍÐAR AUSTAN SKESSUHORNS

Norðurhlíðar Skarðsheiðar, frá Hestadalsöxl vestur í Hornsdal austur undir Skessuhorni er eitt fáfarnasta svæðið í Skarðsheiði. Þó eru fjórir tindar

á þessum slóðum, jafnvel fimm ef telja á Skessuhorn með.

Austasti hlutinn er Villingadalur, djúp dalhvilft sem gengur SV inn í meginfjallið og rennur Villingadalsá eftir honum. Í botni dalsins eru athyglisverðir fossar.

Milli Mórauðahnúks (768 m) og Miðfjallskambs er fáfarnasta svæðið enda býður það ekki upp á möguleika eins og finna má er nær dregur Skessuhorni og útlínur fjallshlíðanna fara að skerpast.

14. Villingadalsfoss – ís.

Gráða 4 – 40 m – 1-2 klst.

FF: Arnór Guðbjartsson og Helgi Benediktsson, mars 1983. Í gljúfri í dalbotninum eru 3 fossar sem að vetrarlagi eru tilvaldir til ísklifurs. Enn sem komið er hefur þó aðeins einn fossanna verið klifinn, sá austasti (sjá mynd 3).

15. Mórauðihnúkur – snjór.

Gráða 2 – 600 m – ca. 2 klst.

FF: Þorsteinn Guðjónsson, desember 1983. Gengið inn Kaldárdal þar til komið er rétt innan við Mórauðahnúk. Þar er haldið beint upp hlíðina og er hún auðfarin uns kemur efst við brúnina. Þar er klettabelti af 2. gráðu. Til niðurferðar er best að fara norður af Mórauðahnúk vestan megin við Seldal.

16. Á Miðfjallskamb frá Mófellsstaðakoti – snjór.

Gráða 1-2 – 500 m – 2-3 klst.

FF: Jón Geirsson og Snævarr Guðmundsson, 8. okt. 1983. Löng, en skemmtileg leið. Auðrötuð, en brött í efsta hluta. Að jafnaði fær allan ársins hring. Frá Mófellsstaðakoti er haldið inn með Mófelli að vestan, upp Mógil og yfir Ok (523 m) að fjallsrótum (1-2 klst). Yfir létt klettabelti, upp hjarnskaflinn (sjá mynd nr. 4 og 8) og inn í augljóst gil. Oft hengja við toppinn.

17. Úr Hornsdal á Þverfjallskamb – snjór.

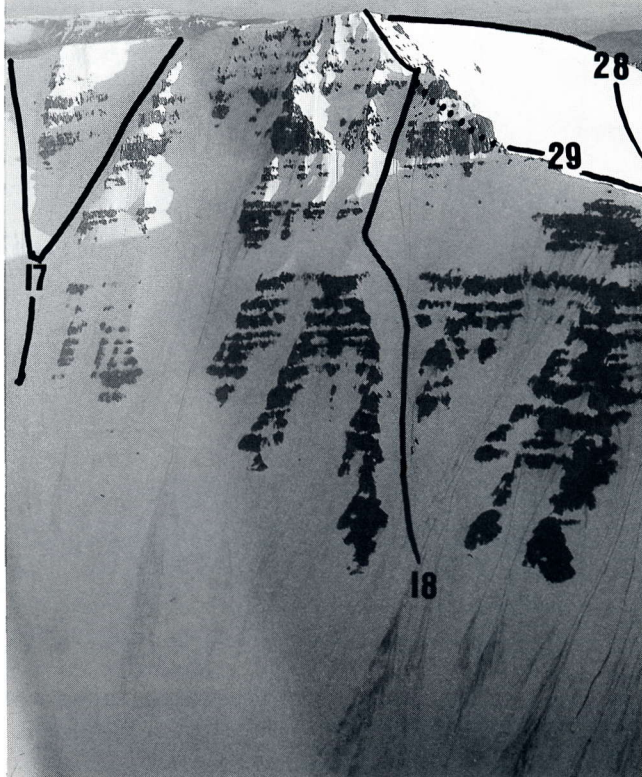
Gráða 1 – 500 m – 1-2 klst.

Áberandi heilleg snjórás, klofin í tvær lænur í efri hluta, býður upp á auðrataða snjó- eða hjarnleið. Brattast 45° efst við hábrúnina.

18. Þverhausarnir – snjór/klettur.

Gráða 2 – 500 m – 3 klst.

FF: Jón Geirsson og Snævarr Guðmundsson, 31. ágúst 1985. Áhugaverð og fjölbreytt snjóleið. Hægt er að fylgja klettarifinu vinstra megin við gilið í neðri hluta og er þar klifur af IV. gráðu, – hættulegt. Leiðin er auðrötuð og fylgir gilinu upp á hrygginn ofan við Katlaklauf og þaðan eftir leið 28 á Þverfjallskamb.

Mynd 5. Norðurhlíð Þverfjallskamb. Ljós. S.G.

19. Austurlæna í Katlaklauf - snjór.

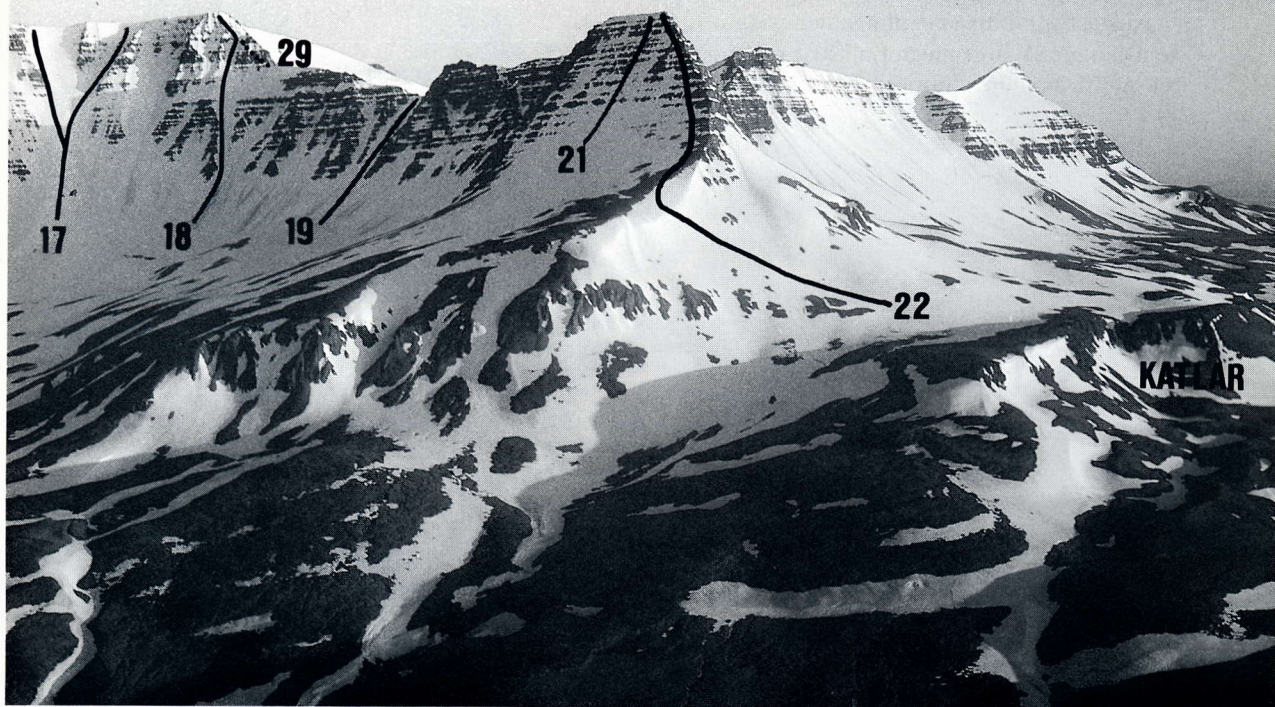
Gráða 1 – ca 500 m – 2-5 klst.

Úr botni Hornsdals er stefna tekin á krikann sem gengur niður úr Katlaklauf. Snjólænan er án allra hindrana, en þó skal hafa góða gát á snjóflóðahættu í gilinu. Fáfarin leið. Úr skarðinu má halda á tind Skessuhorns eða Þverfjallskamb, þá eftir leið nr. 28.

SKESSUHORN 967 M.

Skessuhorn er mikil fjallshyrna sem skagar norður úr meginfjallinu og skilur skarðið Katlaklauf, 850 m. hornið frá Þverfjallskambi. Skessuhorn og umhverfi þess er ákaflega hrífandi og er hornið sjálfst tignarlegt frá öllum sjónarhornum. Allir landslagsdrættir eru stórgerðir og skarpir, einkenndir af hamrabeltum, eggjum og hvilftum.

Norður undir Skessuhorni er lítil klettaborg, sem heitir Katlar. Katlar, sem eru í um 500 m hæð, er fyrsti áfangastaður að Skessuhorni, en þess utan vinsælt æfingasvæði fyrir byrjendur í snjó- og ísklifri. Þar er tilvalið að tjalda, ef dvelja á lengur en einn dag

Mynd 6. Þverfjallskambur, Skessuhorn og Katlar. Fjær eru Skarðshorn og Heiðarhorn. Ljós. S.G.

á svæðinu. Frá Kötlum skiptast leiðir á Skessuhorn. Vinsælast er að halda á NA-hrygg hornsins, en til að komast að honum er gengin brött brekka upp á Flata, hlíðarslakka austur undir hamrabeltum Skessuhorns. Er um 1/2 klst. gangur þangað frá Kötlum.

Ofan Katla rís NV-veggurinn sem áður hefur verið talað um, en vestan undir honum og meðfram vesturhlíðum heitir Katlakinn inn í botn Álfsteinsárdals. Er Katlakinn gengin, er fara á auðveldustu leið á Skessuhorn.

Í dag er Skessuhorn eitt vinsælasta viðfangsefni fjallamanna á SV-horni landsins, enda eru þar leiðir við allra hæfi sem enda á fögrum tindum með miklu vísýni yfir sveitir Borgarfjarðar og Snæfellsness.

Aðkoma að Skessuhorni er frá bænum Horni og er um 1-1 1/2 klst. gangur þaðan í Katla og þaðan 1/2-1 klst að helstu leiðum. Í vissu árferði er fært um gamla Skarðsheiðarveginn og styttr þáð göngu um 1/2-1 klst. Til niðurferðar af Skessuhorni er einungis mælt með leið nr. 20 um Katlakinn.

20. Katlakinnarleið – gönguleið.

Vegalengd: 3,5 km – 450 m lóðrétt hækkun – 2 klst.

Auðrötuð gönguleið og fær allan ársins hring. Er mikið notuð sem niðurleið af Skessuhorni. Frá Kötlum er haldið vestur með Skessuhorni eftir Katlakinn. Gæta verður þess að halda nógu langt inn með

fjallinu, eða uns út fyrir meginhamræplið er komið. Úr dalhvilftinni (ca. 600 m hæð) er haldið upp vesturhlíðarnar á hátind Skessuhorns.

Þegar haldið er niður af fjallinu eftir þessari leið, skal gæta þess að stefna á dalbotninn til að komast hjá hamræklungrinu í neðri hluta vesturhlíðanna. Má hafa það til viðmiðunar að beint undir lægsta punkti Katlaklaufar eru engin hamrælti.

21. Austurhlíðar – snjór/ís.

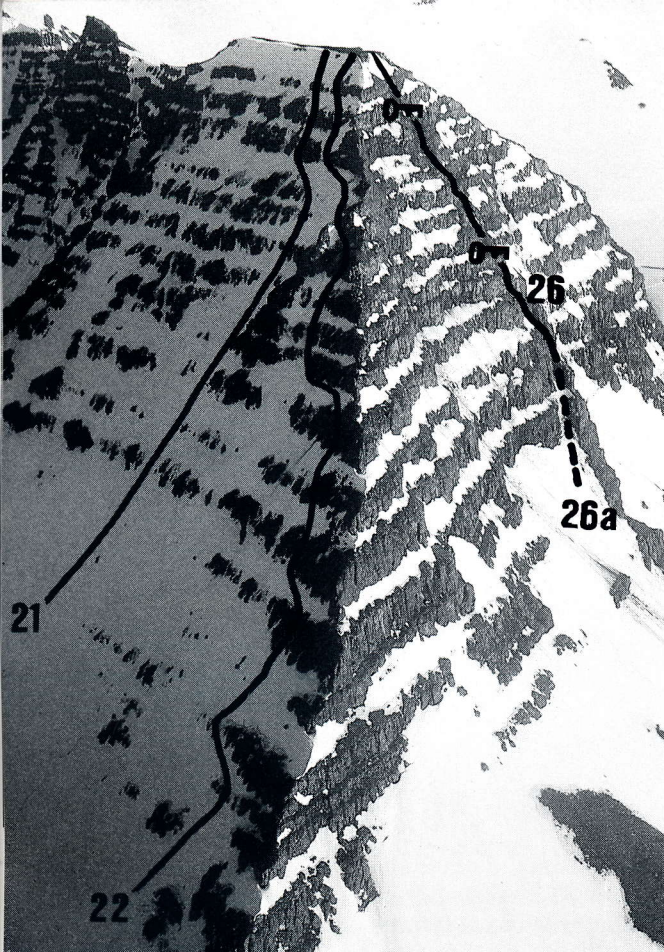
Gráða 1-2. – 450 m – 1-2 klst.

Frá Kötlum er leið nr. 22 fylgt upp á Flata, undir NA-hryggnum og í stað þess að halda áfram eftir honum er sveigt út í Austurhlíðarnar. Upp þær eru ýmis létt afbrigði, en greinilegasta leiðin er um snjólænu þá sem gengur næsta beint niður frá hátindi fjallsins. Læna þessi var skíðuð niðuð veturinn 1987 af Óskari Þorbergssyni og Einari Stefánssyni.

22. Norðausturhryggur- snjór/ís/klettur.

Gráða 2 – 450 m – 1-3 klst.

FF: Líklega Guðmundur Einarsson frá Miðdal og Nicholas B. Clinch árið 1950. Frá Kötlum er haldið upp bratta snjófönn upp á öxlina undir hryggnum. Upp hrygginn liggur ein fallegasta leið á SV-horni landsins. Skiptast á misbrött höft og syllur. Vinsæl leið og sígild.

Mynd 7. Norðausturhryggur Skessuhorns. Ljós m. S.G.

23. Skessukorn – snjór/ís.

Gráða 3 – 120 m – 1-2 klst.

Stutt afbrigði af N-veggnum og NA-hrygg. Erfiður ísfoss neðst. Haldið upp greinilega gróf austarlega í veggnum sem endar á miðjum NA-hryggnum. 3 spannir, en þá sameinast hún leið nr. 22. Upp hana. Tilvalin leið fyrir þá sem stefna á NV-vegginn seinna meir.

24. Eystri gróf – snjór/ís.

Gráða 4 – 200 m – 1 1/2-3 1/2 klst.

FF: Jón Geirsson, Snævarr Guðmundsson, Kristinn Rúnarsson og Þorsteinn Guðjónsson, 3. mars 1985. Farið er upp íslænuna austan við leið nr. 25. Tvö íshöft eru í fyrstu spönninni. Áfram upp lænuna og lítið eitt til vinstri, að brattri ísrennu. Upp hana og næsta íshaft, þá með hliðrun til hægri. Þar fyrir ofan er sveigt upp grófina til hægri uns leiðin sameinast leið nr. 26 á áberandi snjóskafli. Upp þá leið.

25. Skessubrep – snjór/ís.

Gráða 4+ – 200 m – 5 1/2 klst.

FF: Broddi Magnússon og Páll Sveinsson, 3. mars

1985. Austurgrófin er í raun viðamikil hvilft í veggnum sem gefur kost á fleiri en einni leið. Beinustu og reglulegustu línurnar eru leiðir 24 og 25. Leið 25 er vestar. Lykilkaflarnir eru tvær fyrstu spannirnar en eftir það sameinast hún leið 24.

26. Rifið – berg.

Gráða III+/-IV. – 200 m. – 1-4 klst.

FF: Jón Geirsson og Snævarr Guðmundsson, 13. sept. 1980. Fyrsta leiðin sem klifin var í NV-vegg Skessuhorns. Ein besta klettaleiðin í Skarðsheiði. Auðrötuð leið og sígild. Berg er misgott, en telst í heildina þökkalegt til klifurs. Leiðin er átta til tíu spannir með góðum megintryggingum.

Vestan megin í rifinu sem gengur neðst út úr meginveggnum, er greinileg kverk, sem liggur upp á rifið sjálft (III+). Eftir henni að meginveggnum.

Austan megin við rifið er afbrigði (26 a sjá mynd nr. 7), sem hefur verið klifrað að vetri til og vori, þegar snjór nær hátt upp á rifið. Er það greinilegur gilskorningur, eða gangur, auðklifinn í snjó en berg er afar laust. Nær gangurinn að meginveggnum.

Upp meginvegginn er rifinu fylgt og er það auðrat að (hreyfingar af III. og IV. gráðu). Þegar háveggurinn (síðustu 40 m) er klifinn er farið upp vinstra megin við rifið (III+).

27. Vesturgróf. – snjór/ís.

Gráða 4 – 200 m – 2-4 klst.

FF: Helgi Benediktsson og Arnór Guðbjartsson, 5. maí 1982. Fyrsta vetrarleið í NV-veggnum. Löng samfelld ís og snjóleið sem er bröttust í neðsta hluta. Leiðin sameinast leiðum nr. 24, 25 og 26 undir háveggnum og fylgir þeim seinustu spönnina. Átta til tíu spannir.

Vestan við Rifið er gróf eða hvilft sem gengur upp í vegginn. Lykilhluti leiðarinnar er upp 15 m langt íshaft í neðri hluta en eftir það er klifrað upp grófina með stefnu til vinstri á háhluta Rifsins. Vinstra megin við rifið er íshaft, bratt og er það seinni lykilhluti allra leiðanna í NV-veggnum.

SKESSUHORN 967 M – ÞVERFJALLS-KAMBUR 1041 M.

28. Þverfjallskamsleið af Skessuhorni – gönguleið.

Lóðrétt hækkun: 190 m úr skarðinu Katlaklauf – 1-3 klst.

Af Skessuhorni getur verið áhugavert að ganga á hæsta rinda Þverfjallskams. Þó skal hafa vara á í vetraraðstæðum, að snjóflóðahætta getur verið í hvilftinni vestur undir Þverfjallskambi. Haldið er út fyrir brúnina suður yfir og sveigt á Þverfjallskamb úr Súlárdal.

Mynd 8. Norðvesturvegur Skessuhorns. Fjær er Miðfjallskambur. Ljósm. S.G.

29. Katlaklaufsleið – berg.

Gráða I/II – 400 m – 1-3 klst.

Fallegra afbrigði á Þverfjallskamb er tvímæla-laust, ef haldið er næsta beint upp hrygginn úr Katlaklauf. Þessi leið er mun brattari en aldrei torkleif. Að sumarlagi er hryggurinn einnig vel fær. Leiðin liggur nánast alltaf vestan megin á hryggnum.

30. Þverklofið – snjór.

Gráða 1/2 – 1-3 klst.

Enn eitt afbrigðið er að fara um snjólænu utan til á hryggnum. Brött er ofar dregur og að vetri til er hengja við brúnina.

SKARÐSKAMBUR – SKARÐSHORN 1039 M.

Á milli Heiðarhorns og Þverfjallskambs gengur Skarðskambur upp á hábrúnina, 1039 m hár og er hann þriðji hæsti tindur Skarðsheiðar. Kamburinn fellur bratt norður af og myndar áberandi hamra-veggur hæsta hlutann. Er hann einn af þremur norðurveggjum Skarðsheiðar, nefndur Skarðshorn.

Skarðshorn er stórgert hamraþil með bröttum og miklum höfuðvegg efst, 60-70 m háum. Í austan-verðu horninu er þríhyrnt klettaþil sem Hnitbjörg kallast, en þar er að finna eina fallestu ísleið í Skarðsheiði, – Sólei.

Skarðshorn varð síðast klifið af norðurveggjum Skarðsheiðar enda er það einna fjarlægast og minnst áberandi. Allar leiðir í því eru krefjandi og alvarlegar. Aftur á móti er auðgengt á Skarðskambinn og hornið sjálft eftir öðrum leiðum. Reikna þarf með nokkrum tíma í fjallgönguna.

Ferðir á Skarðshorn eru algengari að vetrarlagi, því þar bjóðast fjallamönnum einhverjar bestu ísklifurleiðir á SV-landi. Enn sem komið er, er einungis um eina klettklifurleið að ræða. Er hún alvarleg og hættuleg, enda er berg afar laust í Skarðshorni og þarf því frost til að stunda þar klettklifur.

Aðkoma að Skarðshorni er frá Horni og tekur gangan 2-3 klst. að helstu leiðum. Ef fært er um gamla Skarðsheiðarveginn styttist gangan til muna.

Til niðurferðar er um tvær leiðir að ræða til norðurs. Annars vegar niður svokallað Álfagil, milli Skarðshorns og Álfaborgar, sem er klettahöfði rétt austan Skarðshorns (sjá mynd 10). Hins vegar niður

Tröllahlíðar, en svo nefnast hlíðarnar milli Skarðshorns og Heiðarhorns. Er þá genginn Tröllakambur (sjá mynd 10). Báðar leiðirnar geta verið varasamar að vetrarlagi, sérstaklega eftir miklar úrkomur, vegna snjóflóðahættu.

Skarðshorn – Hnitbjörg

31. Sólei – snjór/ís.

Gráða 4 – ca. 250 m – 2-4 klst.

FF: Björgvin Richardsson og Óskar Þorbergsson, 23. febr. 1986. Sólei er alvarleg og erfið ísklifurleið í eystri hluta Skarðshorns. Með því að tengja hana við efri hluta leiðar nr. 31, Austurrif fæst einhver albesta ísklifurleið á Íslandi (sjá leiðarlýsingar 31 a og 32 og mynd 9).

Neðri hluti Sólei inniheldur meginerfiðleikana auk leiðarvals í fyrstu spönn. Ísskrúfur eru notaðar í megintryggingar. Hafa skal meðferðis 2-3 bergfleyga. Leiðin er 3-4 spannr, auðveldari í efri hluta.

Úr miðgílinu er haldið upp vinstra megin í fyrstu (lykilkafli 37 m), upp brött höft og svo upp á við til hægri, undir klettarifið hægra megin við gilið. Eftir það er augljóst ísgil með nokkrum íshöftum, uns það eyðist út í efri hluta og gengur að lokum út á háöxlina undir Austurrifi. Af henni er tilvalið að halda áfram upp rifið eftir leið 31. Að öðrum kosti er hliðrað út undir austurhluta rifsins.

31 a. Dreyri – ís.

Gráða 5 – 40 m – 1-2 klst.

FF: Björn Vilhjálmsson, Páll Sveinsson og Snæ-

varr Guðmundsson, 4. apríl 1987. Þetta nýja afbrigði gerir Sólei og Austurrif enn fallegr og beinni. Jafnframt því er spönnin erfið og mjög krefjandi. Að öðru leyti vísast til leiðarlýsingar á Sólei og Austurrifi.

32. Austurrif – snjór/ís.

Gráða 4 – 250 m – 3-4 klst.

FF: Jón Geirsson og Kristinn Rúnarsson, 17. febr. 1985. Löng og alvarleg snjó- og ísleið. Getur verið snjóflóðahætta í megingílinu sem og í undirhlíðum Skarðshorns. 2 spannr upp Austurrifið. Augljós leið í neðri hluta, flókið leiðarval í efri hluta.

Upp meðfram Hnitbjörgum í megingílinu. 2-3 brött íshöft. Efst í gílinu er hliðrað upp á við til vinstri upp á öxlina undir austurrifinu.

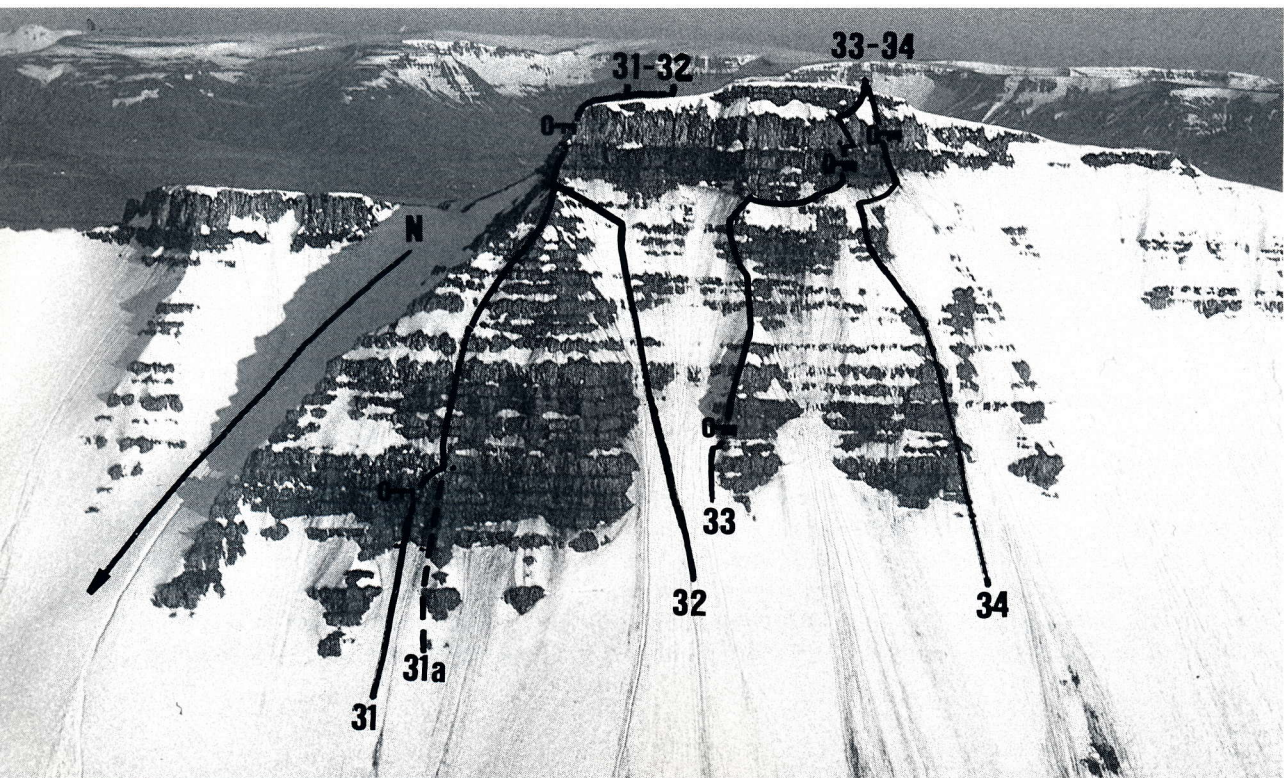
Upp vinstra megin á rifinu og upp á snjósyllu á vinstri hönd. Þaðan upp þröngan skorning með hliðrun til vinstri ofarlega og svo upp á brún.

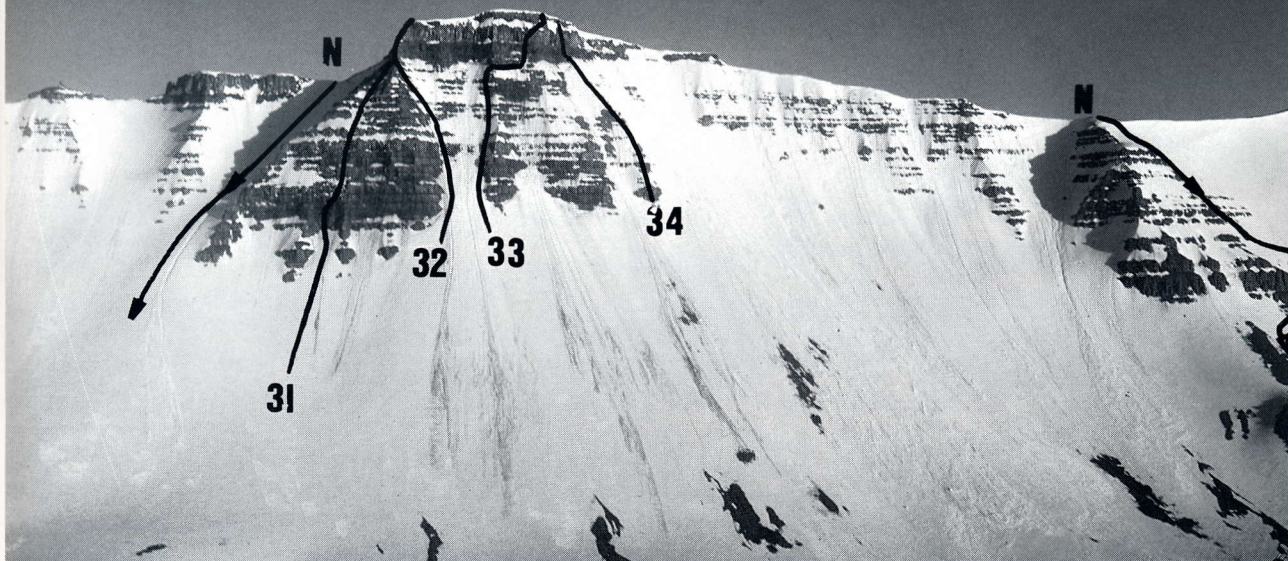
33. Hrollur – berg.

Gráða VI – 200 m – 7 klst.

FF: Björgvin Richardsson og Snævarr Guðmundsson, 13. sept. 1983. Fyrsta uppferð að vetrarlagi í maí 1984 af Björgvini og Óskari Þorbergssyni. Inniheldur V. og VI. gráðu klifur, en 5. og 6. að vetrarlagi. Mjög erfið og alvarleg klettaleið. Fyrsta leiðin í Skarðshorni. Vandrötuð í efsta hluta. Berg laust og skal því klifrað í frostveðrum. 7-8 spannr með slæmum megintryggingum.

Mynd 9. Skarðshorn og Hnitbjörg. Ljós. S.G.

Mynd 10. Skarðshorn. Álfaborg er vinstra megin við Skarðshorn og Tröllakambur hægra megin. Ljósm. S.G.

Frá hæsta punkti snjóskaflsins undir megingilinu leiða 3-4 spannar (III, IV gr.) upp á miðrifði í Skarðshorni. Því er fylgt vinstra megin, upp undir höfuðvegginn (II. gr.), þá er hliðrun til hægri eftir breiðri syllu um ca. eina fulla spönn. Eftir brölt upp 2 klettabelti tekur við gróf í höfuðveggnum, sem inniheldur 6. gr. hreyfingar í efsta hluta. Af mjórri syllu til hægri upp í horn með stefnu til vinstri. Upp það (5-5+ hreyf.). Af syllunni þar fyrir ofan er haldið vestur fyrir efsta klettabeltið og upp þar á augljósum stað (III. gráða).

34. Vesturrif – snjór/ís.

Gráða 3/4 – 200 m – 2-3 klst.

FF: Jón Geirsson, Kristinn Rúnarsson, Snævarr Guðmundsson og Þorsteinn Guðjónsson, 23. nóv. 1986. Skemmtileg klifurleið, erfðust í efsta hluta. Augljós. 2 spannar upp höfuðvegginn.

Vesturrifinu er fylgt að eigin vali í neðri hluta. Þegar að Höfuðveggnum kemur er haldið vestur með að greinilegu snjógili. Fremur neðarlega í því er farið út á rif vinstra megin og upp skorning sem leiðir upp að hengjunni. Yfir hana á léttasta stað.

NORÐURHLÍÐAR HEIÐARHORNS, 1053 M.

Norðurvegg Heiðarhorns myndar bratt og víðáttumikið hamraþil, sem gengur upp á hátind hornsins. Hann er hæstur af norðurveggjunum þremur og allhrikalegur útlits.

Stór og mikil sylla sem liggur þvert yfir vegginn skiptir honum í tvö hamraþil. Gengur það efra upp í brattan hávegg, um 40 metra háan efst. Neðra hamraþilið myndar stórgerð klettabelti sem fela í sér lykilhluta leiðanna. Frá hátindinum ganga niður tvö mikil gil gegnum hamraþilin, en um það eystra liggur fyrsta leiðin sem klifin var í norðurvegg Heiðarhorns.

Enn má það til tíðinda telja ef Heiðarhorn er klifið úr norðri. Leiðir eru allkrefjandi en auðvelt er þó að flýja úr veggnum, eftir syllunni í miðjum vegg, ef eitthvað kemur upp á, t.d. óvænt veður.

Aðkoma að norðurvegg Heiðarhorns er frá bæn-um Efra-Skarði í Svínadal og tekur gangan 2-3 klst. Ef fært er um gamla Skarðsheiðarvegin, sem er sjaldgæft yfir háveturinn, styttist ganga til mikilla muna.

Til niðurferðar vísast til leiðar nr. 10 um Skarðsdal að Efraskarði til suðurs, en lýsingar nr. 37 niðurleið af Heiðarhorni að Skessusæti, til norðurs.

Mynd 11. Norðvesturveggur Heiðarhorns. Ljós. S.G.

35. Jónsgil – ís/snjór.

Gráða 4 – 300 m – 2-6 klst.

FF: Jón Geirsson, 16. apríl 1983. Samfelld og erfið snjó- og ísleið. Fyrsta leiðin í norðurhlíð Heiðarhorns. Auðrötuð, en með tveimur lykilköflum. 5-8 spannir með auðveldara klifri á milli í neðri hluta. Lítið af hvíldarsyllum. Megintryggingar í snjó og ís.

Neðst í gilinu er auðvelt íshaft. Yfir það og upp gilið að 8-10 m háum ísfossi (fyrra lykilkafli). Eftir íshaft þar fyrir ofan, er haldið beint upp gilið sem inniheldur nokkur íshöft. Ofarlega er sveigt til vinstri upp á háhluta eystra rifsins. Vinstra megin í því er gróf. Upp hana að háveggnum. Hann er um 40 m hár, brattur og er oft með erfiða hengju. (Seinni lykilkafli).

36. Meinhornið – klettur.

Gráða IV- 300 m. – 6 klst.

FF: Kristinn Rúnarsson og Þorsteinn Guðjónsson, 28. sept. 1985. Krefjandi klettklifurleið með mjög misjöfnu bergi. Átta spannir. Löng og alvarleg leið, en með góðum megintryggingum.

Haldið er upp hægra megin á vestara rifinu, fyrst tvær spannir af III. gráðu, þá ein af IV. Þá er komið

undir hæsta klettabeltið. Þar er farið til vinstri yfir gilið með varkárni, en þó hratt vegna hættu á grjóthruni. Á eystra rifinu er farið fyrst upp greinilega gróf á miðju rifinu (IV). Þaðan er rifinu fylgt að háveggnum og síðan beint upp hann – 3 spannir af III. og IV. gráðu (laust berg).

37. Af Heiðarhorni að Skessusæti (niðurleið).

Frá hátindi Heiðarhorns er haldið suður í skarðið milli Skarðshyrnu og Heiðarhorns. Vestur úr skarðinu á auðveldasta stað, niður og þá norður með Heiðarhorni. Skal hafa gát á að halda nógu vestarlega vegna hamrabrunar í neðri hluta Heiðarhorns (varúð í þoku).

